

## Ukrajinský zajatecký tábor

objekt č.14 | obec Lada, Jablonné v Podještědí

---

Za první světové války byl u Jablonného v Podještědí, na severním okraji, asi tam co je dnes koupaliště a kemp, zbudován dřevěný barákový zajatecký tábor, v němž byli od listopadu 1914 soustředováni váleční zajatci, převážně vojáci ruské carské armády. Jejich počet dostoupil až na 12 000. Na severním okraji tábora, mimo jeho území, byl pro tábor zřízen hřbitov. Když byl 4. března 1918 uzavřen mezi Rakouskem a Ruskem mír, mohli se zajatci pohybovat i mimo tábor. Po 28. říjnu byl tábor rozpuštěn a zajatci, mezi nimi i 300 Francouzů a 120 Italů, se vrátili domů.

Koncem května 1919 přijelo do tábora 4 700 příslušníků Haličské ukrajinské brigády, která v polsko-ukrajinské válce usilovala o zřízení Ukrajinské republiky. Byla však polskými vojsky, která usilovala o co největší zisk území v poválečném uspořádání, zatlačena na československé území. V oblasti Podkarpatské Rusi se 23. května 1919 brigáda nechala odzbrojit a po přechodu Karpat byla poslána vlakem do severního českého pohraničí. Většina příslušníků této brigády se domnívala, že její dočasný pobyt je pouze přestávkou před novým zapojením do bojových akcí na Ukrajině.

Nezbytné čekání na příznivější mezinárodně politickou situaci bylo vyplněno rozsáhlou kulturní a osvětovou činností. Hlavním organizátorem akcí se stal Kulturně osvětový kroužek, v němž se nejaktivnější vojáci zabývali divadelní činností, hudebními aktivitami, fotografováním, archivnictvím a dalším. V Německém Jablonném také začal vycházet časopis brigády nazvaný „Hlas taboru“ (Hlas tábora).

Pro obchodníky byl jejich pobyt přínosem. Zvýšil se obrat obchodů, kino bývalo plné. Důstojníci dávali vydělat místním ubytovatelům. Ukrajinci byli přátelští. Každou neděli se konala v místním děkanském kostele ukrajinská řecko-katolická bohoslužba s účastí ukrajinského chrámového sboru.

Postupem času byly od roku 1920 vytvářeny z příslušníků Ukrajinské brigády pracovní oddíly, které vykonávaly přidělené práce v civilním i vojenském sektoru.

Na podzim roku 1921 byla brigáda rozpuštěna a její zbytky přemístěny do Josefova u Jaroměře.

Vojenský pracovní oddíl, který zde působil, se postaral o trvalou památku. Podle projektu M. Brynského zde zanechal pomník banduristy s kobzou a křížem a verši Tarase Ševčenka na památku vojáků, kteří se přesunu do Josefova nedočkali:

"Sláva se nevytratí, světem půjde ve zkazkách a vyprávět se bude všude, co se přihodilo, kde je pravda a kde bezpráví, a jakými dětmi své doby jsme vlastně byli."

V sousedství památníku je pochováno více než dvacet ukrajinských vojáků, kteří podlehlí v roce 1919 tyfové nákaze nebo v letech pozdějších.

Ještě v roce 1946 byl „ruský hřbitov“ v Ladech udržován. Pak se dočkal devastace. Původní kříže se ztratily nebo byly zničeny a hroby zarůstaly houštinami. Teprve na podzim roku 2008 byl prostor hřbitova s finanční pomocí Ministerstva obrany ČR celkovým nákladem 2 miliony 543 tisíc opět vyčištěn a upraven. Město Jablonné přispělo částkou 509 tisíc korun. Jednotlivé hroby byly opatřeny kříži a celý areál byl ohrazen dřevěným plotem.